

અત્યલીગ

૭૮૬

વ. ૧૨

અહિલ તઆલા ફેરમાવે છે:-

ભાથુ (તેયાર) કરો ખચીન શ્રાદ્ધ ભાથુ પુરહઝગારી છે.

The Garden of Tradition ગુલઝારે હદીસ

: છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા :

અહમદ મિન હાજી આરિક અશરફ રાંદેરી.

આવૃત્તિ બીજી	મુસ્લિમ-ગુજરાત	પ્રત ૨૦,૦૦
૧૩૫૦ લી.	પ્રેસ. સુરત.	૧૯૩૧/૪.

હાજી મહમુદ મોહમદ આકુલ સાહબ
તરફથી લેટ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાષ્ટ્ર-સંગ્રહ
૧૫૮૬૪

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાષ્ટ્ર વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૮૬૪

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ગુજરાતી કૌપીરાષ્ટ્ર-સંગ્રહ

વિષય પૃથ : ૨૬

હુઝરત રસૂલે ખુદા (સત્ત.)ના તથા તેમના અસહાબો (રદી.)ના અમુદ્ય વચનો.

હુઝરત રસૂલુલ્લાહ (સત્ત.) ના વચનો.

સર્વથી પહેલાં હુઝુર (સત્ત.) ના કેટલાક ફરમાનોનું વર્ણન કરીએ છીએ. એક એક ફરમાન વાંચતા કે સાંભળતાં જાઓ અને દરૂદ શરીફ પઢતા જાઓ.

૧ હુઝરત “ મોહમ્મદ મુસ્તુફા (સત્ત.)એ ફરમાવ્યું છે કે જે આદતો એવી છે કે તેથી વધારે કોઈ ચીજ નથી. ૧ અદલાહ તઆલા પર ઈમાન લાવ્યું. ૨ મુસલમાનોને નફા પહોંચાડવો. અને જે આદતો એવી છે કે તેથી વધારે કોઈ છુરી નથી. ૧ અદલાહ તઆલાની સાથે કોઈને શરીક કરવો. ૨ મુસલમાનોને સતાવવા. ”

૨ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે “આલિમોના પાસે એસવું જોઈએ અને અક્કલવાનોની વાતો સાંભળવી જોઈએ, કારણ કે અલ્લાહ તઆલા જેમ સુધી જમીનને વરસાદના પાણીથી ભીની કરી દે છે તેમ દાનાઈના નુરથી મુરદા દીલ રવશન થઈ જાય છે.”

૩ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે “બુદ્ધાની પનાહ ચાહે તેને પનાહ દો જે ખેરાત માંગે તેને ખેરાત આપો. જે દઆવત (નોતર) આપે તે કબુલ કરો, જે તમારા પર એહસાન (ઉપકાર) કરે તેને સારો બદલો આપો, અને જે એવો લાગ ન આવે તો તેને ગાટે બુદ્ધાથી અહીં સુધી દુઆ માંગો કે તમારું દિલ સાક્ષી આપે કે હવે દુઆથી તેનો અવેજ મળી ગયો.”

૪ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું કે “હલાલ રોજીથી વધારે સાડું કોઈ ખાણું નથી.”

૫ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે મજુરોની મજુરી તેમનો પરસેવો સુકાઈ જાય તે પહેલાં આપી દો (એટલે જલદી પહોંચાડી દો.)

૬ હઝરત અનસ (રહી.) ફરમાવે છે કે “હઝરત (સલ.) પોતાના જોડા હાથે સીવી લેતા હતા. ઘરનું કામકાજ પોતેજ કરી લેતા હતા. પોતાના જનાવરોને હાથે દોડી લેતા હતા અને પોતાની ખિદમત બંતે કરી લેતા હતા. મતલબ એ કે

પોતાના કામો બંતે કરી લેતા હતા. પારકી આશા ન રાખતા હતા. (બીબના મોહુતાજ થતા ન હતા.)

૭ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે “આખા શરીરમાં એક ટુકડો (ભાગ) છે તે જ્યારે સુધરે છે તો આખું શરીર સુધરી જાય છે, અને જ્યારે તે બગડે છે ત્યારે તમામ બદન બગડી જાય છે તે કકડો એક દિલ છે.”

૮ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે “ચાર ચીજો જેને મળી જાય તેને દુનિયા અને આખેરતની ખુશીઓ મળી ગઈ. ૧ શુકર કરવાળું દીલ, ૨ ખુદાની ઝિકર કરવા વાલી જીભ. ૩ આફતો પર સખર કરવાવાળું બદન ૪ પોતાના નફસ અને ધણીનાં મલકમાં ખયાનત નહિ કરવાવાળી સ્ત્રી”

૯ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે “સાધારણ (સાદગી) અને ફાટેલા વસ્ત્રોથી વેર રાખવું નહિ એ મોમિનોની નિશાની છે

૧૦ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે “જે કોઈ તેની મકદુર હોવા છતાં ખુશસુરત લિખાસને તજી દે, ખુદા તેને ખુઝુર્ગીના વસ્ત્રો અતા ફરમાવશે.”

૧૧ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે જે માણસ નમ્ર થઈ આવે છે ખુદા તેને ઇઝત આપે છે. ભલે તે પોતાને હકીર સમજતો હોય પરંતુ લોકો તેની ઇઝત કરે છે. અને જે તકબ્બુર (અહંકાર) કરે છે ખુદા તેને હકીર કરી દે છે જો કે તે પોતાને મોટો ગણતો હોય, પરંતુ લોકો તેને સુવ્વર અને કુતરાથી વધારે ઝલીલ અને હકીર ગણશે.”

૧૨ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે “મુસલમાનનો માલ દબાવવો એમ હુરામ છે કે જેમ તેનું લોહી.”

૧૩ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે “ઇનસાનની મીઠી વાણી તેની ખુશસુરતી છે.”

૧૪ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે “ઇનસાનની ખુબી તેની મીઠી જીભ છે.”

૧૫ આપે સલ. ફરમાવ્યું છે કે “હુલીમ તે છે જે એઓ ઢાંકી દે છે અને તે કરીમ છે જે સજા આપનાર હોય છતાં માફ કરી દે છે.”

૧૬ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે “કોઈપણ ગુનાહથી તોળા કરવાનો અર્થ એ છે કે ઇનસાન પછી જિંદગી પયંત ત ગુનાહથી વેગળા રહે.”

૧૭ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે “હાથમાં લાકડી રાખવી એ મુસલમાનની નિશાની અને પયગમ્બરોનો તરીકો છે.

૧૮ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે તમામ મખલુક ખુદાની અઝીઝ છે. ખુદાનો ખ્યારો બંદો તે છે જેનો વખુદ ખુદાની અઝીઝ મખલુકના હુકમાં સુક્રીદ હોય.”

૧૯ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે “જેની જીભથી અને હાથથી કોઈ મુસલમાનને ઈજા ન થાય તે નેક મુસલમાન છે.”

૨૦ આપે (સલ.) ફરમાવ્યું છે કે “મુસલમાનોને સલામ કરવી પણ એક જાતની ખેરાત છે.”

હઝરત સિદ્દીકે અકબર (રદી.) ના વચનો.

૧ આપે (રદી.) ફરમાવ્યું છે કે “ખુશ્કી જીલ અને તરી દિલ. અગર જો જીલ ખગડી તો દુનિયાવાળા તે પર રડશે અને જો દિલ ખગડશે તો ફરિશ્તા તેના હાલ પર આફસોસ કરશે.”

૨ આપે (રદી.) ફરમાવ્યું છે કે “પાંચ તારીકીયો (અંધકાર) છે. અને તેના પાંચ દીવા છે. ૧ દુન્યાની મોહબ્બત અંધાડું છે અને પરહેઝગારી એનો દીવો છે. ૨ કબર અંધાડું છે અને લાઈલાહા ઇલિલ્લાહો મુહમ્મદુરરસુલુલ્લાહ એનો દીવો છે. ૩ આખેરત અંધાડું છે અને નેક અમલ તેનો દીવો છે. ૪ પુલસરાત અંધાડું છે અને ચકીન તેનો દીવો છે. ૫ ગુનોહ અંધાડું છે અને તવબા તેનો દીવો છે.”

૩ આપે (રદી.) ફરમાવ્યું છે કે “જો માણસને અદ્વાહ તઆલાએ દસ આફતો અર્પણ કરી છે ખચિતજ તે દરેક આફત અને બલાથી અમનમાં રહેશે. વળી તેને મુકદ્દીન અને પરહેઝગારોનો દરજ્જો મળશે. ૧ હંમેશાં કનાઅત કરવાવાળા દિલની સાથે સચ્ચાઈ ઈજ્તેયાર કરવી. ૨ હંમેશાં શુકરની સાથે પુરેપુરું સખર કરવું. ૩ હંમેશાં પરહેઝગારીની સાથે ફકીરી કરવી. ૪ હંમેશાં ગુન્હાઓ પર આફસોસ કરવો. ૫ હંમેશાં ખિદમત કરનાર ધની કોઈની સાથે મિત્રાચારી કરવી. ૬ હંમેશાં શરમ લિહાજની સાથે કોઈથી મહોબત

કરવી. ૭ હું મેથાની બરમાદી આથે નફે પહોંચાડનાર જ્ઞાન (ઇલમ.) ૮ અક્ષત્રની સલામતી સાથે દ્રઢ ઇમાન. ૯ અલ્લાહની ઝિકરમાં જીભ તર રહેવી. ૪ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “ચાર ચીજો ચાર ચીજો પર ખતમ થઈ જાય નમાઝ બે સિજદાઓ સહુ પર, ૨ રોઝો સદકાઓ ફિત્ર પર, ૩ હજ ફિદયા પર, ૪ ઇમાન જિહાદ પર.”

હઝરત ઉમર ફારૂક (રહી.)ના પાક કલામો.

૧ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “મને દુન્યામાં ત્રણ ચીજો સારી લાગે છે. ૧ નેકીનો હુકમ આપવો. ૨ પુરાઈથી રોકવો. ૩ પુરાના (શુના) વસ્ત્રો પહેરવાં.”

૨ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “દરિયા ચાર છે. ૧ હવા અને હવસ ગુનાહનો દરીઓ છે. ૨ નફસ ખાશિનો દરીઓ છે. ૩ મોત જિંદગી અથવા અમલનો દરીઓ છે. ૪ કબર શરમિંદગીનો દરીઓ છે.”

૩ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “અગર ગેબદાનીનો દાવો ન સમજાવવામાં આવતે તો હું પાંચ માણસની વાત ખચિતજ કહી દેતે કે તે જન્નતની (સ્વર્ગી) છે. ૧ ખાલ બચ્ચાંવાળો ફકીર, ૨ ધણીને ખુશ રાખનારી સ્ત્રી, ૩ ધણીને પોતાની મહેર માફ કરનાર સ્ત્રી, ૪ જેનાથી માખાપ રાજી રહે, ૫ ગુનાહોથી તવબા કરનાર.”

૪ આપે (રહી.) કરમાવ્યું છે કે “મેં સઘળા મિત્રોને જોયા પરંતુ જીભને અપશબ્દોથી બચાવવી એથી વધારે કોઈ મહાબુદ્ધ નહિ દીઠો (અલ્લાહના) ઝિક સિવાય કે સારા કલામે સિવાય બીજું કંઈ જોલવા દેવા જીભને કાબુમાં રાખવી. ૨ મેં સર્વ વસ્તો દીઠા પરંતુ પરહેઝગારીથી વધારે સારો બીજો કોઈ લીબાસ દીઠો નથી. ૩ મેં સર્વે વસ્તો જોયા પરંતુ કનાઅતથી વધારે કોઈ માલ દીઠો નહિ. ૪ મેં સઘળી તકલીફો જોઈ પરંતુ ખેરખાહીથી વધારે કોઈ નેકી બાકી નહિ. ૫ મેં તમામ ખાણો (ખાવાનું) જોયા પરંતુ સખરથી વધારે લહેજતદાર કોઈ ખાવાનું દીઠું નહિ.”

૫ આપે (રહી.) કરમાવ્યું છે કે, “જેણે નકામી વાતો કરવી છોડી દીધી તેણે દાનાઈ મેળવી. જેણે નકામું નિહાળવું (જોવું) મુકી દીધું તેણે દિલી ઇનકિસાર મેળવ્યો. ૩ જેણે નકામું ખાવાનું તજી દીધું તેણે ઈબાદત મેળવી. ૪ જેણે નકામું હસવું મુકી દીધું તેણે રોગ મેળવ્યો. ૫ જેણે મશ્કરી છોડી દીધી તેણે ખુબી હાંસલ કરી લીધી. ૬ જેણે દુન્યાની મહોબત તજી દીધી તેણે આખરેતની મેહોબત હાંસલ કરી. ૭ જેણે બીબતઓનો એજ કાઢવો એ મુકી દીધું તેણે પોતાની ખુરાઈની ઈસલાહ કરી. ૮ જેણે અલ્લાહ તઆલાની આત સંબંધી ચુનોચરા કરવી છોડી દીધી તેણે નિકાક (કુસંપ)થી દુરી હાંસલ કરી.”

૬ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “આપ પોતાના કાળુમાં રહેવા ઇચ્છતા હો તો પોતાના રાઝ (ભેદની વાતો) છુપાવી રાખો. (જાહેર કરો નહિ.)”

૭ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “ખામોશની તરફથી તમારે દિલમાં નફરત હો અને ખુઝા હો એથી ડરતા રહો.”

૮ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “ખુદા તે માણસનું લલું કરે જે મારા એખો મને જાહેર કરે.”

૯ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “જે આલિમ હલાલ અને હરામની ખબર રાખતો હોય તેની મોત હુઝારો આખેદોની મોતથી વધારે સારી છે.”

૧૦ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “હું મુસલમાનોના હકમાં કોઈને એટલો ખેડનાક નથી સમજતો જેટલો કે એક મુનાફિક, જેનો ઈલમ (જ્ઞાન) તેની જીભ હોય અને દિલ જાહેલ હોય (અજ્ઞાન હોય.)”

૧૧ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “વધારે વાતો કરનારનો ગુસ્સો પણ તેવોજ હોય છે અને તેનામાં લેહાઝના ગુણ ઓછા થઈ જાય છે અને તેથી તે પરહેઝગાર રહી શકે નહિ કે બની શકશે નહિ અને જે પરહેઝગાર નથી તે મુરદા ફીલ છે.”

૧૨ એથી વધારે કોઈ ગુમરાહી નથી કે માણસ ખીજાને તોહમત આપે અને પોતે તે કામમાં શામેલ હોય અને જે

એળ પોતામાં હોય તે ન સુધારતાં બીજાને નસીહત કરે અને નકામી વાંતોમાં વખત ગુમાવી દે.

૧૩ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “મુસલમાનોની તવાજો એ છે કે પહેલાં બીજાને સલામ કરે. મજલીસમાં છેલ્લા બેસે અને ખુશામદને ખરાબ ગણી કાઢે.”

૧૪ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “પોતાના નફસથી હિસાબ લેા તે પહેલાં કે તમારી પાસે હિસાબ લેવાય.”

૧૫ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “અલ્લાહના ઈમાન પછી સૌથી સારી ચીજ નેક ખુલ્ક, મહોબત કરનારી અને સાહિબે અવલાદ સ્ત્રી છે. કુફર પછી સૌથી મોટી ચીજ બદખુલ્ક અને ઝાંઝરાઝ ઓરત છે.”

૧૬ આપે (રહી.) આપે ફરમાવ્યું છે કે “મુસલમાનની વાતચીતથી જ્યાંસુધી તમને લાલ મળે તેને શરારત નહિ સમજો.”

૧૭ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “માણસની ઈજજત તેનો દીન છે, અને તેનો હુસબ ખુલ્ક છે. ફારસી હોય કે કબતી હોય.”

૧૮ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “બહર અને બાતિનમાં બાહુમ મુખાલેફત ન હોય તેનું નામ અમાનત છે.”

હઝરત ઉસમાન ગની (રહી.)ના પાક ફરમાનો.

૧ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે દુનિયાનો ગમ દિલમાં અંધાડું છે અને આખેરતનો ગમ નુર છે.”

૨ આપે (રદી.) ફરમાવ્યું છે કે “મને દુનિયામાં ત્રણ ચીજો પ્યારી છે, ૧ લુખ્યાને ખવડાવવું, ૨ ડીલે વસ્ત્ર ન હોય તેને લુગડાં પહેરાવવા, ૩ કુરઆન મજીદની તિલાવત કરવી-પઢવું.”

૩ આપે (રદી.) ફરમાવ્યું છે કે “મેં ચાર ચીજોમાં મઝા જોઈ, ૧ ખુદાના ફર્જ અદા કરવામાં, ૨ જેને ખુદાએ હુરામ બતાવ્યું છે તેથી બચવામાં, ૩ નેકીનો હુકમ સવાબને માટે દેવો, ૪ ખુદાના ગઝબથી બચાવવા ખાતર ખુરાઈથી રોકવું.”

૪ આપે (રદી.) ફરમાવ્યું છે કે “પરહેઝગારોની પાંચ નિશાનીઓ છે. ૧ તે માણસ પાસે બેસો જે પોતાના દીનને સંભાળે. શર્મગાહ (શહુવત) અને જીભ ઉપર ગાલિખ રહે, ૨ જ્યારે દુન્યવી મોટાઈ મળે તેને વખાલ સમજે અને જ્યારે દીની લલાઈઓમાંથી જરાપણુ લલાઈ મળી જાય તો ગનીમત જાણે, ૩ પોતાનું પેટ હલાલ રાખી ભરે, એ ઉરથી કે કદાચ એમાં હુરામ કમાઈ શામિલ હોય.”

૫ આપે (રદી.) ફરમાવ્યું છે કે “જે કોઈ પાંચ વખતની નમાઝ વખતસર બરાબર અદા કરતો રહેશે અલ્લાહ તઆલા તેને નવ ખુઝુર્ગીઓ અતા ફરમાવશે:—૧ અલ્લાહ તઆલા તેનાથી મહોબત કરશે. ૨ તે તંદોરસ્ત રહેશે, ૩ ફરિશતાઓ તેની દેખરેખ રાખશે, ૪ તેના ઘરમાં બરકત થશે, ૫ તેનું દિલ અલ્લાહ તઆલા નરમ કરી દેશે, ૬ તેની

પેશાની ઉપર નેકીઓની નિશાની હશે, ૭ તે વીજળીની માફક ચમકતો પુલસરાત પરથી પસાર થઈ જશે. ૮ ખુદા તેને દોઝખથી બચાવશે. ૯ જેઓ બેખોફ અને બેગમ છે ખુદા તેઓની પાડોશમાં તેને રાખશે.

૬ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે “દસ ચીજો સાથી વધારે નકામી છે:—૧ તે અલિમ જેનાથી કોઈ કાંઈ ખુદા પરછ કરવાની હીમત ન કરે, ૨ એની વિદ્યા કે જ્ઞાન જે પર અમલ ન કરાય. ૩ તે સારી સલાહ જે પસંદ ન આવે, ૪ હુથિયાર જે વપરાતાં ન હોય, ૫ મગીદ જેમાં નમાઝ પઢનાર ન હોય, ૬ તે કુરઆને મજીદ જેને પઢવામાં ન આવે, ૭ તે માલ જે ખર્ચ ન કરી શકાય, ૮ ઘોડા જે પર સવારી નહિ થાય, ૯ જે દુન્યાનો લાલચ હોય તેના પેટમાં પર-હેઝગારીનો ઇલમ, ૧૦ તે મોટી ઉમર જેમાં સફર અને આખેરતનો તોશો (ભાથું) તૈયાર ન કર્યો હોય.”

હઝરત અલી મુર્તઝા (રહી.)ના પાક ફરમાનો.

૧ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે કે જેને ખુદા અને રસૂલ (સલ.) અને અવલિયાના તરીકા આવતા નથી તે ખાલી હાથે છે. તેમનાથી પૂછ્યું ખુદાનો તરીકો શું છે? ફરમાવ્યું ભેદને છુપાવવા, પછી પૂછ્યું હઝરત રસૂલુલ્લાહ (સલ.) નો તરીકો શો છે? ફરમાવ્યું મિલનસારી. પછી પૂછ્યું કે અવલિયાઓનો તરીકો કયો છે? ફરમાવ્યું લોકોની તરફથી તકલીફ પહોંચે ત્યારે બરહાસ્ત (મદદ) કરવું.”

૨ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે:—“ત્રણ ચીજો મગજ શક્તિ વધારે છે અને બલગમને ઘટાડે છે:—(૧) મિસવાક કરવો (૨) રોઝો રાખવો (૩) કુરઆને મજીદ પઢવું.”

૩ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે:—“આદમીનો સૌથી સારો અમલ તે છે જે અલ્લાહ તઆલા કબૂલ કરે અને સૌથી સારો મહીનો તે છે જેમાં ખુદાની હજૂરમાં સાફ દિલથી તવબા કરે અને સૌથી સારો દિવસ તે છે જેમાં અલ્લાહ તઆલાની પાસે દુન્યાથી ઇમાનદાર બન્ય.”

૪ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે “મને દુનિયામાં ત્રણ ચીજો વહાલી છે (૧) મેહુમાનની ખિદમત કરવી, (૨) ગરમીની મોસમમાં રોઝો રાખવો, (૩) જેહાદમાં કુફરાર અને મુશરેકો પર તલવાર ચલાવવી.”

૫ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે:—“જ્યાં સુધી ચાર ચીજો કાયમ છે દીન અને દુન્યા બંને હુ મેશા કાયમ રહેશે. (૧) જ્યારે માલદાર પોતાની દોલતમાં કંબુસી કરશે નહીં. (૨) જ્યાં સુધી આલિમો પોતાના ઇલમપર અમલ કરતા રહેશે, (૩) જ્યાં સુધી જાહેલ (અજ્ઞાન) પોતાની અજ્ઞાનતા પર ઉતરી આવશે નહિ, (૪) જ્યાં સુધી ફકીર પોતાની આખરતને દુનિયા માટે વેચશે નહિ.”

૬ આપે (રહી.) ફરમાવ્યું છે:—“સૌથી કઠણ (અધરા) કામો ચાર છે (૧) શુરસાના વખતે માફી આપવી, (૨) તંગાશમાં

બખશિશ કરવી, (૩) એકાંતમાં પક દામન રહેવું, (૪) જેનાથી ડરતા હોઈએ અથવા જેનાથી કાંઈ ઉમેદ હોય તેની સામે કુક વાત કહેવી.”

૭ આપને પુછવામાં આવ્યું કે:—“આસમાનથી ભારે કઈ ચીજ છે? જમીનથી વધારે ફેલાયલી કઈ ચીજ છે? ૩ દરીઆથી વધારે સખી કઈ ચીજ છે? ૪ પથરથી વધારે સખત કઈ ચીજ છે? ૫ (અગ્નિ)થી વધારે ગરમ કઈ ચીજ છે? ૬ ઝંડેરમોડરાથી વધારે ઠંડી કઈ ચીજ છે? ૭ ઝેરથી વધારે કડવી કઈ ચીજ છે?”

આપે (રહી.) જવાબ આપ્યો, “(૧) બનકત પર તોહમન લગાડવી આસમાનથી વધારે ભારી છે. ૨ અન્લાહ તઅલની ઝાત જમીનથી વધારે ફેલાયલી છે. ૩ કનાઅત કરનાર વટ્ટી દરીઆથી વધારે સખી છે. ૪ મુનાફકનો દિલ પથરથી વધારે સખત છે. ૫ જાલિમ પાદશાહ આગથી વધારે ગરમ છે. ૬ કાંબુજોથી માંગવું ઝંડેર મોરાથી વધારે ઠંડું છે. ૭ સગર ઝેરથી વધુ વધારે કડવો છે.”

બીજા બુઝરુગોના અકવાલો.

સુદયાન સૌરી (૨૬) થી રિવાયત છે કે દરેક ગુનોહ જે શહુવતથી છે તેની માફીની આશા રહે છે પણ જે ગુનોહ ગરૂરીથી થાય છે તેની માફીની આશા હોતી નથી. કારણ કે ઇબ્લીસનો મૂળ ગુનોહ તકબ્બુરીથી હતો અને આદમ (અલે.) ની મુળ ખતા શહુવતથી હતી.

અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને મસ્ઉદ (રદી.) થી રિવાયત છે કે કેટલાક લોકો માલ હોવાને લીધે ગુનાહોમાં વધ્યા છે અને કેટલાકોની તારીફ થવાથી તેઓ ક્ષિતનામાં પડ્યા છે અને કેટલાકોની એબ છુપાવાથી તેઓ ધોકામાં પડ્યા છે. *

ઇબ્ને અબ્બાસ (રદી.) થી રિવાયત છે. અકકલવાળાને યોગ્ય છે કે તે સાત વાતોને સાત વાતો કરતાં પસંદ કરે (૧) ફકીરીને તવંગરી કરતાં (૨) ઝિલ્લતને ઇઝઝત કરતાં x (૩) તવાઝો (નમ્રતા)ને તકબ્બુરી (ગરૂર) કરતાં (૪) ભુખને

* એટલે ઘણી નેઅમતો મળવાને લીધે ગુનોહમાં વધુ ફસે છે અને જાણે છે કે જો અમો ખુર કરનાર હોત તો અમને આ નેઅમતો કેમ મળતે. એવીજ રીતે ખુશામદ આફનારની તારીફ થવાથી તેઓ ક્ષિતનામાં પડે છે અને તેઓ જાણે છે કે અમો સારા છીએ. એવીજ રીતે એબ છુપવાથી તેઓ સમજે છે કે અમો એબ કરતા નથી.

x એટલે દુન્યાની ઝિલ્લતને તેની ઇઝઝત પર અને આખિરતના ગમને દુન્યાની ખુશી પર.

પેટ ભરવા કરતાં (૫) ગમને ખુશી કરતાં (૬) ઘટેલાને ચઢેલા કરતાં (૭) મૌતને ઝિન્દગી કરતાં.

અનસ ઇબ્ને માલિકે (રદી.) કહ્યું પૃથિવ દરરોજ દશ શબ્દોથી પોકાર કરી કહે છે. (૧) ઓ આદમના પુત્ર તું મારી પીઠ ઉપર દોડે છે અને તારે મારા પેટમાં આવ્યું છે, (૨) તું મારી પીઠ ઉપર ગુનો કરે છે અને મારા પેટમાં તને અઝાબ થશે. (૩) તું મારી પીઠ ઉપર હસે છે અને મારા પેટમાં તું રડશે. (૪) તું મારી પીઠ ઉપર ખુશી કરે છે અને મારા પેટમાં તું ગમ કરશે. (૫) તું મારી પીઠ ઉપર માલ ભેગો કરે છે અને તું મારા પેટમાં પસ્તાવો કરશે. (૬) તું મારી પીઠ ઉપર હરામ માલ ખાય છે અને મારા પેટમાં કીડા તને ખાશે. (૭) તું મારી પીઠ ઉપર ઇતરાઈ છે અને મારા પેટમાં ઝલીલ થશે. (૮) તું મારી પીઠ ઉપર ખુશી ખુશીમાં ચાલે છે અને તું મારા પેટમાં દુઃખી થઈને આવશે. (૯) તું મારી પીઠ ઉપર અજવાળામાં ચાલે છે અને મારા પેટમાં અંધારામાં તું ચાલશે. (૧૦) તું મારી પીઠ ઉપર સલાઓમાં જાય છે અને મારા પેટમાં તું એકલો આવશે.

હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલે.) ને પૂછ થઈ કે શા કારણે અલ્લાહે તમને ખલીલ (દોસ્ત) બનાવ્યા ? તેમણે કહ્યું કે ત્રણ ચીજને લીધે. (૧) ખીજના હુકમ ઉપર મહેં અલ્લાહના

હુકમને પસંદ કર્યો. (૨) જે કામોનો અદલાહ જામીન છે. તેમાં મહેં ફિકર કરી નહીં. (૩) મહેમાન (પરોણા) વગર મહેં સવાર સાંજનું ખાણુ ખાધું નહીં.

હુઝરત અબ્રરહમે (અલે.) કહ્યું આ મોહમ્મદ (સલ.) જેટલું તું ચાહે જીવ પણ જરૂર એક દિવસ તું મરનાર છે, અને ચાહે તેની પ્રીતિ કર પણ ખચીત તું તેનાથી જુદો થનાર છે, અને જે ચાહે તે કર પણ બેશક તેનો બદલો જરૂર છે.

ઇબ્રાહીમ અદહમ (રહ) થી રિવાયત છે કે તેમને કોઇએ કહ્યું કે તમને જોહદ કેવી રીતે મળ્યો? તેમણે કહ્યું કે ત્રણ ચીજથી. (૧) મહેં કબરને જોઈ કે બીકામણી છે અને ત્યાં મારો કોઈ સાથી નથી. (૨) મહેં માર્ગને જોયો કે તે લાંબો છે અને મારી સાથે લાથુ નથી. (૩) મહેં અદલાહ જખ્ખારને ચુકાદો આપનાર જોયો અને મારી પાસે પૂરાવો નથી.

ઇખ્ને સુલેમાન દારાની (રહ) થી રિવાયત છે કે તેમણે કહ્યું દુન્યા તથા આખિરતની દરેક બેકુતરીનું મૂળ પુદાનો ભય છે, અને દુન્યાની કુંચી પેટ ભરવું છે. અને આખિરતખ કુંચી ભુખ છે.

હાતેમ અસમ (રહ) થી રિવાયત છે કે તેમણે કહ્યું, ચાર ચીજોની કદર ચાર શખ્સોજ ખુજે છે. (૧) શુવાનીની કદર ઘરડા જાણે છે (૨) આરામની કદર તકલીફગાજ જાણે છે, (૩) તંદુરસ્તીની કદર માંદાજ પીછાણે છે, (૪) જિન્દગીની કદર મુરદાંચ ખુજે છે.

